

Telekes Gábor BDSZ elnök ünnepi beszéde a 76. Bányásznapon, Komlón

Tisztelt Államtitkár Úr!
Tisztelt Polgármester Úr!
Tisztelt Ünnepi Elnökség!
Tisztelt Meghívott Vendégeink!
Kedves Bányásztársak, Kedves Barátaim!
Hölgyeim és Uraim!

Jó szerencsét!

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy a Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete nevében itt, Komlón köszönhetem Önöket a 76. Bányásznapi alkalmából.

Az idei ünnep különleges. Nem egyszerűen azért, mert ismét együtt vagyunk, és nem is csupán azért, mert ezen a napon tisztelettel fordulunk mindazok felé, akik életüket és munkájukat a magyar bányászatnak szentelték. Hanem azért is, mert idén egy 75 éves városban ünnepeljük a 76. Bányásznapot.

És Komló esetében ez a két szám, ez a két évforduló különösen szorosan összetartozik.

1951. szeptember 2-án Komló városi rangot kapott. Ugyanezen a napon tartották Magyarországon az első országosan egységes Bányásznapot. Mintha már a történelem is úgy rendelkezett volna, hogy ennek a városnak és a magyar bányászságnak a sorsa összekapcsolódjon. Komló történetét a bányászat alapvetően formálta; az iparszerű széntermelés fejlődése emberek ezreit vonzotta ide, és az egykori településből néhány évtized alatt Észak-Baranya meghatározó ipari, gazdasági és kulturális központja lett.

Ezért Komló nem egyszerűen egy város, ahol valaha bányásztak. **Komló olyan város, amelynek modern történetét maga a bányászat írta.**

A föld mélyén kitermelt szénből odafent lakások, utak, iskolák, intézmények, sportegyesületek és közösségek születtek. Emberek érkeztek ide az ország minden részéből, családot alapítottak, gyermeket neveltek, otthont teremtettek. A bánya nem egyszerűen munkát adott. Életrendet, identitást, közösséget teremtett.

És teremtett valami mást is, amit ma talán még fontosabb megőriznünk: egy sajátos erkölcsi rendet.

A bányász ugyanis nagyon hamar megtanulta, hogy a föld alatt senki sem boldogul egyedül. Tudta, hogy a mellette dolgozó ember tudásától, figyelmétől és felelősségétől akár az élete is függhet. Ott lent nem az számított, hogy ki honnan jött, milyen pozíciót töltött be vagy milyen véleményt vallott. Az számított, hogy lehet-e rá számítani.

Ebből született a bányászszolidaritás. Nem tankönyvekből, nem politikai jelszavakból, hanem a közös munka és a közös veszély tapasztalatából.

És ezért olyan különleges a mi köszöntésünk is: **Jó szerencsét!**

Két szó, amelyben benne van a remény, hogy mindenki hazatér a műszakból. Benne van a szakma tisztelete, az egymás iránti felelősség, az alázat és a bajtársiasság.

A Bányásznapi ezért nem lehet csak ünnep. Az emlékezés napja is.

Emlékeznünk kell mindazokra, akik munkájuk során életüket veszítették. Azokra, akiknek egészségét évtizedek nehéz munkája tette tönkre. Azokra, akiknek neve talán már csak egy emléktáblán vagy egy családi fényképen maradt fenn, de akik nélkül nem lenne magyar bányáztörténet.

És emlékeznünk kell a bányászcsaládokra is. Azokra az édesanyákra, feleségekre, férjekre és gyermekekre, akik otthon vártak. Akik ugyan nem szálltak le a föld mélyére, de együtt éltek annak minden veszélyével és bizonytalanságával.

Komló története azonban nem választható el Baranya bányászati múltjától sem. Ez a megye hosszú évtizedeken át Magyarország egyik meghatározó bányavidéke volt. A Mecsek feketekőszene Komlón és Pécs térségében generációknak adott munkát és megélhetést, később pedig az uránércbányászat is Baranya ipari történetének meghatározó részévé vált.

Az ő áldozatuk is része annak az örökségnek, amely előtt ma fejet hajtunk.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Ha azonban valóban tiszteljük elődeinket, akkor nem tehetjük meg, hogy a bányászatról kizárólag múlt időben beszélünk.

Sokáig Európában is úgy gondolkodtak a bányászatról, mintha az egy lezáruló ipari korszak maradványa lenne. Mintha a modern, digitalizált és zöld gazdaság egyet jelentene a bányászat fokozatos eltűnésével.

Ma már pontosan látjuk, hogy ez tévedés volt.

A számítógéphez nyersanyag kell. Az elektromos autóhoz nyersanyag kell. Az akkumulátorhoz lítium, kobalt és nikkel kell. A napelemekhez gallium, a szélenergia egyes technológiáihoz bór, a repülőgép-, űr- és hadiiparhoz titán és volfrám szükséges.

A digitális világ sem a felhőben születik. A digitális világ alapanyagai is a földből jönnek.

Ezt immár maga az Európai Unió is stratégiai kérdésként kezeli. Az európai kritikus nyersanyagokról szóló rendelet azt a célt tűzte ki, hogy 2030-ra az Unió stratégiai nyersanyagigényének legalább **10 százalékát Európában termeljék**

ki, 40 százalékát itt dolgozzák fel, 25 százalékát pedig újrahasznosításból biztosítják. Emellett egyetlen harmadik országtól sem kíván 65 százaléknál nagyobb függőséget fenntartani egy stratégiai nyersanyag esetében.

Ez óriási szemléletváltás.

Európa lényegében felismerte, hogy **stratégiai autonómia nincs nyersanyagbiztonság nélkül, nyersanyagbiztonság pedig nincs bányászat nélkül.**

Ezért a zöld átmenetet sem szabad úgy értelmeznünk, hogy a régi ipart egyszerűen lekapcsoljuk, majd valahonnan megérkezik helyette az új. A zöld átmenet maga is bányászatra, feldolgozásra, energiára, infrastruktúrára, szakemberekre és iparra épül.

A kérdés tehát nem az, hogy szüksége lesz-e Európának bányászatra.

A kérdés az, hogy hol lesz ez a bányászat, ki végzi majd, milyen körülmények között, és részesülnek-e belőle azok az országok és közösségek, amelyek rendelkeznek a tudással, a szakemberekkel és a hagyománnyal.

Magyarországnak pedig ebben kell megtalálnia a saját helyét.

Ehhez azonban nemcsak azt kell végiggondolnunk, hogy milyen új nyersanyagokra lesz szükségünk a jövőben, hanem azt is, hogyan bánunk azokkal a bányászati ágazatokkal, amelyek ma is működnek, ma is munkahelyeket adnak, és ma is nélkülözhetetlen alapanyagokat biztosítanak a magyar gazdaság számára.

Ide tartozik az építőanyag-bányászat is. A kő, a kavics és a homok talán nem tartozik a legtöbbet emlegetett nyersanyagok közé, mégis nélkülük nincs útépítés, nincs vasútfejlesztés, nincs lakásépítés, nincs ipari beruházás és nincs infrastruktúra-fejlesztés.

Mégis azt látjuk, hogy ezen a területen egyre nagyobb a bizonytalanság. A beruházások és a megrendelések visszaesése közvetlenül érinti a bányavállalkozásokat, és rajtuk keresztül az ott dolgozó emberek megélhetését is. Ha nincs építkezés, nincs út- vagy vasútfejlesztés, annak nagyon gyorsan következménye lesz a bányákban is: csökken a termelés, csökken a munka, és nő a dolgozók létbizonytalansága.

Közben az ágazat működését más problémák is nehezítik. Egy-egy bánya működését vagy az onnan történő szállítást érintő közlekedési korlátozások és híd lezárások nem egyszerű logisztikai kérdések. Ha a kitermelt anyagot nem lehet elszállítani, annak közvetlen gazdasági következménye van, és végső soron ismét a munkahelyek kerülnek veszélybe.

De amikor a magyar bányászat jövőjéről beszélünk, nem feledkezhetünk meg a fluidumbányászatról sem. A kőolaj- és földgáztermelés, valamint a föld mélyének energetikai célú hasznosítása szintén olyan terület, ahol Magyarország jelentős

szakmai tudással, több évtizedes tapasztalattal és jól képzett szakemberekkel rendelkezik.

A világ energiapiaca átalakul, de az ellátásbiztonság jelentősége nem csökken, hanem felértékelődik. Éppen ezért minden olyan hazai energiaforrásnak és technológiának jelentősége van, amely csökkentheti az ország külső függőségét, növelheti az energiabiztonságot, és közben hazai munkahelyeket tarthat fenn.

A fluidumbányászat jövőjében ezért egyszerre kell látnunk a hagyományos szénhidrogén-termelésben meglévő tudást és az új lehetőségeket is. A geotermikus energia hasznosítása, az új kutatási és kitermelési technológiák, valamint a földtani adottságaink jobb kihasználása olyan területek lehetnek, ahol a magyar bányászati szakértelemnek a jövőben is komoly szerepe lehet.

Ez különösen fontos azért is, mert egy szakmai kultúrát nagyon könnyű leépíteni, de rendkívül nehéz újra felépíteni. Ha elveszítjük a fűrómestereket, geológusokat, bányamérnököket, gépészeket és azokat a szakembereket, akik évtizedek alatt szerezték meg ezt a tudást, akkor nemcsak munkahelyeket veszítünk el, hanem egy ország számára stratégiai jelentőségű képességet is.

Ezekről a problémákról is beszélnünk kell, amikor a magyar bányászat jövőjéről gondolkodunk.

Mert könnyű arról beszélni, hogy Európának több saját nyersanyagra, erősebb ellátásbiztonságra és nagyobb stratégiai önállóságra van szüksége. De ennek csak akkor van valódi tartalma, ha közben képesek vagyunk megőrizni a már meglévő bányászati kapacitásainkat, szakembereinket és azokat a közösségeket is, amelyek ma ebből az ágazatból élnek.

Ugyanez igaz a lignitre is. Ha hosszabb távon annak energetikai felhasználása már nem fenntartható, akkor meg kell találnunk azokat az új technológiákat és felhasználási lehetőségeket, amelyek révén ez a jelentős, könnyen hozzáférhető hazai nyersanyagvagyon nem vész kárba. A mezőgazdasági felhasználás lehetőségeit tovább kell vizsgálni. Nem mondhatunk le saját nyersanyagainkról külső nyomásra. Ha lemondunk a földünkben rejlő ásványkincsekről, felszámoljuk kitermelési képességünket, és hagyjuk elveszni az évtizedek alatt felhalmozott szaktudást, akkor nemcsak egy iparágat építünk le, hanem nemzeti szuverenitásunk egy részét is feladjuk. Ez visszafordíthatatlan történelmi hiba lenne.

A jövő bányászati politikájának ezért egyszerre kell szólnia az új lehetőségek feltárásáról és a meglévő értékeink megőrzéséről. **Nyersanyagról, energiáról, technológiáról, hazai hozzáadott értékről – és mindenekelőtt azokról az emberekről, akik ezt a munkát elvégzik.**

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, Barátaim!

Éppen ezért a következő időszakban különösen nagy jelentősége lesz annak, hogy az ipar- és energiapolitikai döntésekben milyen szemlélet érvényesül. Hogy az átalakulás során pusztán technológiákról, beruházásokról és számokról beszélünk-e, vagy közben látjuk azokat az embereket, szakmákat és közösségeket is, amelyek ezek mögött állnak.

A bányásztársadalom bizakodva fogadta Kapitány István szerepvállalását. Nem véletlenül. Hiszen ő maga sem kívülről érkezett az energia világába: közel négy évtizedet töltött a Shellnél, a világ egyik legnagyobb energetikai vállalatánál, és annak globális vezetésében is komoly felelősséget viselt.

Pályafutása jelentős részét egy olyan energetikai környezetben töltötte, amelynek meghatározó alapját évtizedeken keresztül a kőolaj és a földgáz, vagyis a fosszilis energiahordozók adták. Éppen ezért a bányászok joggal bízhatnak abban, hogy pontosan érti: az energiaátmenet nem pusztán technológiai vagy gazdasági kérdés.

Nem egy kapcsoló, amelyet egyik este lekapcsolunk, és másnap reggel már egy teljesen más világban ébredünk.

Egy iparág mögött emberek, családok, települések, közösségek és évtizedek alatt felhalmozott szakmai tudás áll. Az átalakulás pedig csak akkor lehet sikeres, ha ezekről az emberekről sem feledkezünk meg.

Kapitány István vezetőként maga is megtapasztalhatta, hogy egy nagyvállalat vagy akár egy teljes ágazat átalakítását végül nem Excel-táblák hajtják végre, hanem emberek.

Éppen ezért azt reméljük, hogy az energetikai és ipari átalakulás során a bányászok és az energetikai dolgozók tudása, munkája és jövője nem mellékes szempont, hanem a döntések egyik meghatározó eleme lesz.

Ezért mi, szakszervezetek nem a változás ellen küzdünk.

Soha nem is ezt tettük.

Azt követeljük, hogy **a változás emberért legyen, és ne az ember ellen.**

A dekarbonizáció nem jelentheti közösségek felszámolását. Az energiaátmenet nem jelentheti dolgozók ezreinek magukra hagyását. Az „igazságos átmenet” pedig nem válhat jól hangzó kifejezéssé brüsszeli dokumentumokban, miközben egy ötvenöt vagy hatvanéves munkavállalónak azt mondjuk: köszönjük az elmúlt harmincöt évet, holnaptól oldja meg az életét, ahogy tudja. Nem ideológiákra van szükség, mint a múltban, hanem végre szakpolitikára. Olyan szakpolitikára, amelynek kialakításába bevonják a bányamérnököket, a geológusokat, az energetikai szakembereket, az egyetemeket, a kutatókat – és mindenekelőtt azokat a munkavállalókat, akiknek az életéről ezek a döntések szólnak. Komló különösen jól tudja, milyen ára lehet egy ipari korszak lezárásának. Több mint száz év után 2000-ben véget ért itt a mélyműveléses szénbányászat. A városnak ezt követően új gazdasági pályát kellett keresnie, és a szerkezetváltás következményeit nem statisztikák, hanem családok élték meg.

Ezért Komló története ma nemcsak emlékezés.

Figyelmeztetés is.

Arra figyelmeztet bennünket, hogy az átmenetet előre kell megtervezni. Hogy az érintett munkavállalókat nem az utolsó pillanatban kell megkérdezni. Hogy átképzésre, új munkahelyekre, szociális biztonságra és regionális fejlesztésre akkor van szükség, amikor még lehet cselekedni, nem akkor, amikor már bezárt a kapu.

És ebben különös jelentősége van annak, hogy a 2026-os választási programban a jelenlegi kormány mögött álló politikai közösség külön fejezetben vállalta a szakszervezetek és a kollektív jogvédelem megerősítését.

A program 51. oldalán szó szerint az szerepel, hogy **„Megerősítjük a szakszervezeteket és a kollektív jogvédelmet.”** Ezt követően vállalást tesz a valódi érdekegyeztetés újjáépítésére a kormány, a munkáltatók és a szakszervezetek között, a szakszervezeti jogok megerősítésére és a kollektív megállapodások szélesítésére. A következő oldalon pedig a munka törvénykönyvének felülvizsgálását és a munkavállalói érdekérvényesítés erősítését is rögzíti.

Mi ezeket a mondatokat komolyan vesszük.

Nem azért, mert bármely politikai oldal programját ünnepelni lenne a feladatunk. A szakszervezet nem kormányzati és nem ellenzéki intézmény.

A szakszervezet munkavállalói intézmény.

A mi dolgunk az, hogy bármely kormánytól ugyanazt kérjük számon: amit a dolgozóknak ígért, azt tartsa is be.

Ezért amikor a program valódi érdekegyeztetést ígér, mi valódi érdekegyeztetést várunk.

Amikor erősebb szakszervezeti jogokat ígér, mi erősebb szakszervezeti jogokat várunk.

Amikor a kollektív megállapodások terjedését ígéri, akkor azt várjuk, hogy a kormány saját tulajdonú vállalatainál is példát mutasson.

És amikor azt mondja, hogy erősíteni fogja a munkavállalók érdekérvényesítési lehetőségeit, akkor elvárjuk, hogy **egyetlen nagy energetikai vagy ipari átalakulás se történhessen meg a munkavállalók és az őket képviselő szakszervezetek érdemi részvétele nélkül.**

Számunkra ez az igazságos átmenet valódi tartalma.

Tisztelt Ünneplők!

A 75 éves Komló története azt bizonyítja, hogy a bányászat képes várost teremteni.

A következő évtizedek feladata pedig az, hogy bebizonyítsuk: a bányászat tudása, szakmai kultúrája és közösségi értékei a 21. század Magyarországnak építésében is helyet kaphatnak.

Nem nosztalgiából akarjuk megőrizni ezt az örökséget.

Hanem azért, mert szükség van rá.

Szükség van bányamérnökökre, technikusokra, gépészekre, energetikai szakemberekre. Szükség van arra a tudásra, amelyet nem lehet néhány hónap alatt egy tanfolyamon megszerezni. És szükség van arra a munkakultúrára is, amelyben az ember tudja: felelős a mellette állóért.

A technológia változhat. Az energiahordozók változhatnak. Az iparágak átalakulhatnak.

De a munka becsülete nem avulhat el.

Ez az egyik legfontosabb örökség, amelyet a bányászság Magyarországnak adott.

Kedves Komlóiak!

Hetvenöt évvel ezelőtt egy bányászváros indult el a maga útján. Generációk dolgoztak azért, hogy legyen belőle otthon, közösség és jövő.

Ma, a 76. Bányásznapon ezért egyszerre hajtunk fejet azok előtt, akik előttünk jártak, és vállalunk felelősséget azokért, akik utánunk jönnek.

A tárnákat be lehet zárni. Az aknatornyokat le lehet bontani. A technológiák lecserélhetők.

De egy közösség emlékezetét, tudását és méltóságát nem lehet bezárni.

Nekünk pedig az a feladatunk, hogy ezt az örökséget ne csak őrizzük, hanem tovább is vigyük, közösen és összhangban társszervezeteinkkel a Magyar Bányászati Szövetséggel és az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesülettel, együtt visszatekintve a múltba, és úgy formálni a jelent, hogy legyen sikeres jövőnk!

Olyan Magyarországot akarunk, ahol a modernizáció nem embereket hagy maga mögött, hanem új lehetőségeket teremt számukra. Ahol a munkavállaló nem egy költségsor, hanem partner. Ahol a szakszervezetet nem megtűrik, hanem természetes részének tekintik a gazdaság működésének. És ahol egy ország emlékszik arra, kik termelték ki a nyersanyagát, kik adták az energiáját, kik működtették a gyárait, és kik építették fel azt, amire ma mindannyian támaszkodunk.

Mert végül egy ország erejét nem a föld alatt rejlő szén, lignit, lítium vagy bármely más ásványi kincs adja.

Az igazi erő mindig az ember.

Az ember tudása.

Az ember munkája.

Az ember tartása.

És az a közösség, amely nem hagyja magára a társait.

Isten éltesse a 75 éves várost, tisztelet Komlónak!

Fejet hajtunk az előttünk járó bányászgenerációknak, megbecsülést a ma dolgozóinak, és biztos jövőt azoknak, akik utánunk következnek.

Szent Borbála óvja, Isten áldja a bányászokat!

Jó szerencsét!